

การลดต้นทุนการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข 6

Reducing costs and value added for the glutinous rice RD 6

วิรุฒ มณีวรรณ^{1*} และ เกศสุคนธ์ มณีวรรณ²

Wiroot Maneewan^{1*} and Kedsukon Maneewan²

บทคัดย่อ: งานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและตลาดข้าวเหนียว กข6 ตลอดห่วงโซ่ กลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต.ห้วยเตย อ.กุฉินทน์ จ.มหาสารคาม ปีการผลิต 2560/2561 จำนวน 184 ราย เพาะปลูกข้าวตามโครงการนาแปลงใหญ่ เปรียบเทียบวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม โดยเก็บข้อมูลพื้นฐานการผลิตข้าว ปัจจัยการผลิต และค่าใช้จ่าย แล้วนำมาคำนวณต้นทุนการผลิต ผลการศึกษา พบว่า ต้นทุนการผลิตแบบดั้งเดิมและนาแปลงใหญ่ เท่ากับ 4,520 บาท/ไร่ และ 3,580 บาท/ไร่ ตามลำดับ ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ย 499.94 กก./ไร่ (ประมาณ 500 กก./ไร่) เมื่อคำนวณต้นทุนการผลิตข้าว 1 ตัน รวมค่าขนส่งไปจำหน่าย 800 บาท/ตัน พบว่า ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 9,840 บาท/ตัน แบบนาแปลงใหญ่ 7,960 บาท/ตัน ลดลงร้อยละ 19.11 การสร้างมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข6 โดยจำหน่ายในรูปข้าวเปลือก ราคาผลผลิตเฉลี่ย 8,500 บาท/ตัน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ได้ค่าผลผลิตเพิ่ม 200 บาท/ตัน ทำให้มีส่วนต่าง 740 บาท/ตัน การเข้าร่วมโครงการชะลอการขายข้าว เกษตรกรจะได้รับราคาประกันผลผลิต 10,800 บาท/ตัน และค่าเก็บรักษา 1,500 บาท/ตัน เมื่อเก็บรักษาข้าวครบ 1 เดือน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม 4,540 บาท/ตัน การแปรรูปเป็นข้าวสารขายแบบรวม (mass) และแบบบรรจุถุงละ 1 กก. สร้างมูลค่าเพิ่ม 2,510 บาท/ตัน และ 15,000 บาท/ตัน ตามลำดับ และการแปรรูปข้าวสารเป็นขนมข้าวแต๋น สร้างมูลค่าเพิ่ม 262,000 บาท/ตัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับรูปแบบการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวต่อไป

คำสำคัญ : ข้าวเหนียว กข6, นาแปลงใหญ่, ห่วงโซ่มูลค่า

ABSTRACT: Participatory Action Research (PAR) aimed to study the factors of the production process and marketing of RD6 throughout the value chain. The target group were 184 farmers of the community enterprise group members in Huay Toei subdistrict, Kudrang district, Mahasarakham province. Production Year 2560/2561, Number of 184 rice cultivation according to the large field project Compare traditional cultivation methods. Basic information, expenses and production factors were collected and calculated for RD6 glutinous rice cost. The results showed that the production cost of the conventional cultivation and the cultivation of the large fields were 4,520 and 3,580 baht/rai, respectively. The average yield of the farmers was 499.94 kg/rai (about 500 kg/rai). When calculating the production cost of 1 ton of rice, including the logistic cost of 800 baht/ton, it was found that the large fields were able to reduce of production cost from the conventional cultivation 9,840 baht/ton to 7,960 baht/ton, down 19.11%. The value added pattern of the market for glutinous rice RD6 revealed that farmers could be sold average at 8,500 baht/ton and who participated in the large field project received 200 Baht/ton. The farmer got value added 740 baht/ton. In the Government's Subsidize Rice Project, the farmers got guarantee price at 10,800 baht/ton and got 1,500 baht/ton when rice was storage for more than one month. The farmers got value added 4,540 baht/ton. The value added of rice

¹ สำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดร้อยเอ็ด อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Roi-ET Provincial Office, Muang District, Roi-ET.

² ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Department of biotechnology, Faculty of Technology, Mahasarakham University.

* Corresponding author:

processing was sold in mass product and in 1 kg at 2,510 baht/ton and 15,000 baht/ton, respectively. Other processed products such as rice cracker could increase value up to 262,000 baht/ton, Therefore, the data from this study was available for farmers in a value-added model.

Key words : RD6, large field cultivation, Value Chain

บทนำ

ประเทศไทยมีการทำเกษตรกรรมมาตั้งแต่นั้นในอดีตจนถึงปัจจุบัน เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศทำการเพาะปลูกข้าวเป็นหลัก เห็นได้จากในปีการเพาะปลูก 2559/60 ประเทศไทยมีการปลูกข้าวนาปีประมาณ 56.30 ล้านไร่ โดยเป็นพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุด 28.33 ล้านไร่ (ร้อยละ 50.32) ของพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวทั่วประเทศ รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกข้าวเหนียว 14.87 ล้านไร่ (ร้อยละ 25.02) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือนและเกิดปัญหาหนี้สินตามมา สาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรทำการเกษตรแล้วได้ค่าตอบแทนน้อย ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านการผลิตข้าว ได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตและคุณภาพผลผลิตต่ำ และปัญหาด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ชาติการวิจัยและพัฒนาในการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ (นิติ, 2556) หลายหน่วยงานของรัฐได้เล็งเห็นปัญหานี้และหาทางแก้ไข เห็นได้จากการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ซึ่งหนึ่งในนโยบายนั้นคือ การส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียงกันในรูปแบบของนาแปลงใหญ่ โดยได้มีโครงการนำร่องในปี 2559 พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ถึง 20 % (กมลรัตน์, 2560)

ดังนั้น ปีการผลิตข้าวนาปี 2560/61 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวคุณภาพดีครบวงจรตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม สนับสนุนการรวมตัวร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ (สำนักงานส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุน

การผลิต ปัญหาด้านการตลาด การบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่ โดยการนำเครื่องจักรกลมาใช้ในการผลิต ตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การจำหน่าย และการแปรรูป เป็นต้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสร้างเพิ่มมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข 6 ตลอดห่วงโซ่ (พูนลาภ, 2553)

วิธีการศึกษา

การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) ได้ศึกษากลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข 6 ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวคุณภาพดีครบวงจรตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 184 ราย พื้นที่เพาะปลูก 2,017 ไร่ ปีการผลิต 2560/61 เพาะปลูกแบบตามโครงการนาแปลงใหญ่ ที่สนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัว จัดทำปัจจัยการผลิต การบริหารเครื่องจักรกล ตั้งแต่ก่อนเพาะปลูก ระหว่างเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวร่วมกัน เปรียบเทียบกับสมาชิกจำนวน 247 ราย พื้นที่เพาะปลูก 3,011 ไร่ ที่ใช้วิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหากระบวนการลดต้นทุนการผลิต

จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการผลิตข้าวเหนียว กข 6 ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก วันปลูก ค่าใช้จ่ายของปัจจัยการผลิตต่างๆ (ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าแรงงาน ฯลฯ) วันเก็บเกี่ยว ค่าจ้างเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น ฯลฯ นำมาคำนวณหาต้นทุนการผลิต เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตแบบเดิม กับวิธีการผลิตตามโครงการนาแปลงใหญ่

2. ศึกษาหากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข 6

จัดเก็บข้อมูลผลผลิต ผลผลิตที่ได้รับ ค่าจ้างแรงงาน ค่าขนส่ง (Logistic) เป็นต้น คำนวณหาต้นทุนขาย สร้างอำนาจต่อรองกับโรงสี (ปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ตลาดต้องการ) ศึกษาวิธีการจำหน่ายผลผลิต

ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างเกษตรกรพันธะสัญญา(contact farming) ในการจำหน่ายผลผลิต

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. ผลการศึกษากระบวนการลดต้นทุนผลิต

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่ใช้วิธีการเพาะปลูกแบบเดิม โดยใช้วิธีการหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ 10 กก./ไร่ (250 บาท) มีการจ้างไถเตรียมดิน ผู้รับจ้างจะคิดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าแรงงาน จากเกษตรกร

ทำให้ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 4,520 บาท/ไร่ ในขณะที่การสนับสนุนเกษตรกรให้รวมตัว เพาะปลูกตามโครงการนาแปลงใหญ่ มีการจัดหาปัจจัยการผลิตจัดซื้อเครื่องจักรกลและบริหารการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน ทำให้การใช้เมล็ดพันธุ์ลดลงเหลือ 8 กก./ไร่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงคิดรวมกับค่าใช้จ่ายในการเตรียมดิน ค่าจ้างแรงงานลดลง 300 บาท/ไร่ และสามารถลดค่าเก็บเกี่ยว เนื่องจาก ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายรถเกี่ยวข้าว ทำให้ต้นทุนการผลิตคงเหลือไร่ละ 3,580 บาท/ไร่ (Table 1)

Table 1 Compare the cost of production between conventional cultivation and large field cultivation
Unit : Baht/Rai

Expenses	Conventional cultivation	Large Field cultivation	+/-
1. Seeds	250	200	50
2. Fertilizer	600	600	
3. Pre Planting	500	500	
4. Chemical	200	200	
5. Fuel	570		570
6. Labor	1,500	1,200	300
7. Harvest	700	680	20
8. Others	200	200	
Total	4,520	3,580	940

Ref : Farmer's Manual Improvement of production efficiency and yield quality in 2016

2. ผลการศึกษากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข6

2.1 การจำหน่ายในรูปข้าวเปลือก

ผลการศึกษา พบว่า ผลผลิตข้าวเหนียว กข6 ที่ได้รับเฉลี่ย 499.94 กก./ไร่ (ประมาณ 500 กก./ไร่) ดังนั้น ผลผลิตข้าวเหนียว กข6 จำนวน 1 ตัน ต้องใช้พื้นที่เพาะปลูกจำนวน 2 ไร่ ในการผลิตแบบดั้งเดิม มีต้นทุนการผลิต 4,520 บาท/ไร่ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตแบบนาแปลงใหญ่เท่ากับ 3,580 บาท/ไร่ และในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรมีค่าขนส่งผลผลิตไปจำหน่ายกระสอบละ 20 บาท (น้ำหนัก 25 กก./กระสอบ) ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียว

กข6 เพิ่มขึ้น 800 บาท/ตัน ดังนั้น การผลิตวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม จึงมีต้นทุนประมาณ 9,840 บาท/ตัน ในขณะที่การรวมกลุ่มผลิตแบบนาแปลงใหญ่ มีต้นทุนการผลิต เท่ากับ 7,960 บาท/ตัน (Table 2) ปีการผลิต 2560/2561 ราคาซื้อขายผลผลิตข้าวเหนียว กข6 ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2561 เท่ากับ 8,000-9,000 บาท/ตัน (เฉลี่ย 8,500 บาท/ตัน) ทำให้เกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวเหนียว กข6 แบบนาแปลงใหญ่ได้รับส่วนต่างราคาผลผลิตเฉลี่ย 540 บาท/ตัน และได้รับราคาผลผลิตเพิ่มตามข้อตกลงโครงการนาแปลงใหญ่ของกระทรวงพาณิชย์ 200 บาท/ตัน รวมเป็น 740 บาท/ตัน

Table 2 Breakdown of cost of production per rai

Method	Cost of Production (Baht/Ton)	Logistic (Baht/Ton)	Total (Baht/Ton)
Conventional cultivation	9,040	800	9,840
Large Field cultivation	7,160	800	7,960

Table 3 Rice mortgage scheme by the Government

Storage	Number	Volume (Ton)	Value (Baht)	Storage Fee (Baht)	Total (Baht)	Value added (Baht/Ton)
1.Famer's Barn	55	116.50	1,258,200	174,750	1,432,950	12,300
2. Community Enterprise Barn	141	21.76	235,008	32,640	267,648	12,300
Total		138.26	1,493,208	207,390	1,700,598	

2.2 การรวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกผ่านโครงการชะลอการขายข้าว

จากการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบของข้าวเปลือกช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยวราคาผลผลิตจะต่ำ เนื่องจาก มีปริมาณข้าวสุกของตลาดจำนวนมาก ดังนั้น การเข้าร่วมโครงการชะลอการขายข้าวของรัฐบาลผ่าน ธ.ก.ส. ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เกษตรกรชะลอการขายข้าว โดยเก็บไว้ในยุ้งฉางของเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่กำหนดราคาประกันรับซื้อข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว ต้นละ 10,800 บาท และได้รับค่าเก็บรักษาคุณภาพข้าว ต้นละ 1,500 บาท เมื่อเก็บรักษาคุณภาพครบ 1 เดือน ผลการศึกษา พบว่า จากการรวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกผ่านโครงการชะลอการขายข้าวที่ยุ้งฉางเกษตรกรจำนวน 116.5 ตัน มูลค่า 1,258,200 บาท และรวบรวมผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 21.76 ตัน มูลค่า 235,008 บาท ซึ่งมีผลการรวบรวมทั้งหมดเท่ากับ 138.26 ตัน มูลค่า 1,493,208 บาท รวมค่าเก็บรักษาคุณภาพข้าวเท่ากับ 207,390 บาท รวมเป็นเงิน 1,700,598 บาท คิดเป็นราคาขาย 12,300 บาท/ตัน ในขณะที่ต้นทุนการผลิตตามโครงการนาแปลงใหญ่เท่ากับ 7,960 บาท/ตัน ทำให้สร้างมูลค่าเพิ่ม 4,340 บาท/ตัน (Table 3) และได้

รับค่าผลผลิตเพิ่ม 200 บาท/ตัน ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ และเข้าร่วมโครงการชะลอการขายข้าวของรัฐบาลได้รับมูลค่าเพิ่มเป็น 4,540 บาท/ตัน ในกรณีที่ราคาซื้อขายข้าวเปลือกสูงกว่าราคาประกัน สามารถได้ถอนไปจำหน่ายได้ หากราคาต่ำกว่าให้รอการระบายผลผลิตจากหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้จัดทำข้อตกลงความร่วมมือ MOU กับผู้รับซื้อ เกี่ยวกับการรวบรวมผลผลิตข้าวจำหน่ายในปีการผลิตถัดไป ในกรณีที่ไม่มี การช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ ผู้รับซื้อเพิ่มมูลค่ารับซื้อผลผลิต 200 บาท/ตัน เป็นต้น

2.3 จำหน่ายโดยการแปรรูปเป็นข้าวสาร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้มีการรวบรวมข้าวเหนียว กข6 จากสมาชิก และแปรรูปเป็นข้าวสาร โดยการจ้างโรงสีข้าวบรือแปรรูปข้าวเปลือก 1,000 กก. ได้ข้าวสาร 560 กก. สำหรับปลายข้าว แกลบ รำ โรงสีกำหนดให้เป็นค่าจ้างรับสีข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้จำหน่ายข้าวสารแบบภาพรวม (mass) สร้างมูลค่าเพิ่ม 2.51 บาท/กก. หรือ 2,510 บาท/ตัน และการจำหน่ายแบบบรรจุถุงละ 1 กก. (package 1 kg.) สร้างมูลค่าเพิ่ม 15 บาท/กก. หรือ 15,000 บาท/ตัน (Table 4)

2.4 การแปรรูปข้าวสารเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้ทำการแปรรูปข้าวสารเป็นข้าวแต๋น ผลการศึกษา พบว่า ข้าวเหนียว 1 กก. (ต้นทุน 20 บาท/กก.) ทำเป็นข้าวแต๋น ขายได้ 15 ถุง ในราคาถุงละ 20 บาท ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้เป็นในการข้าวแต๋น ราคา 180 บาท เช่น ซาเขียว กะทิกล่อก น้ำนมพืช ก้าชงุด้ม ฯลฯ สามารถใช้แปรรูปข้าว

เหนียว 10 กก. เป็นข้าวแต๋น ได้ 150 ถุง จำหน่ายในราคาขายส่งในรูปข้าวแต๋นดิบที่ยังไม่ทอด เป็นเงิน 2,250 บาท คิดเป็นการมูลค่าเพิ่ม 187 บาท/กก. หรือ 187,000 บาท/ตัน ในขณะที่ที่ทอดจำหน่ายในรูปข้าวแต๋น จะสร้างมูลค่าเพิ่มเป็น 262 บาท/กก. หรือ 262,000 บาท/ตัน (Table 5) แต่มีข้อจำกัดปริมาณการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

Table 4 Rice processing for distribution

Category	Volume (kg)	Cost (Baht)	Price (Baht)	+/-	Value added (Baht/kg)
1. mass	2,150	17,600	23,000	5,400	2.51
2. Package 1 kg.	200	3,000	6,000	3,000	15.00
Total	2,350		29,000	8,400	

Table 5 The value added of the sticky rice processing to rice cracker

	Cost (Baht)	Food Additives (Baht)	Rice Cracker Raw (15 baht/package)	Value added (Baht/kg)	Ripe Rice Cracker (20 baht/package)	Value added (Baht/kg)
glutinous rice RD 6 10 kg	200	180	2,250	187	3,000	262

สรุป

ผลการศึกษา กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข6 ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวคุณภาพ ตีครบวงจรตำบลห้วยเตย อ.กุฉินทน์ จ.มหาสารคาม จำนวน 184 ราย พื้นที่เพาะปลูก 2,017 ไร่ ที่รวมตัวทำโครงการนาแปลงใหญ่ เปรียบเทียบกับสมาชิกทั้งหมด 247 ราย พื้นที่เพาะปลูก 3,011 ไร่ ที่ใช้วิธีการเพาะปลูกแบบเดิม ปีการผลิต 2560/2561 พบว่า ต้นทุนการผลิต แบบดั้งเดิมและแบบนาแปลงใหญ่ เท่ากับ 4,520 บาท/ไร่ และ 3,580 บาท/ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตข้าวเหนียว กข6 ที่ได้รับเฉลี่ย 499.94 กก./ไร่ (ประมาณ 500 กก./ไร่) ดังนั้น ผลผลิตข้าวเหนียว กข6 จำนวน 1 ตัน ต้องใช้พื้นที่เพาะปลูกจำนวน 2 ไร่ ทำให้ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 9,040 บาท/ตัน และ 7,160 บาท/ตัน เมื่อรวมค่าขนส่งผลผลิตข้าวไปจำหน่าย 800 บาท/ตัน คิดเป็นต้นทุนการผลิต 9,840 บาท/ตัน และ 7,960 บาท/ตัน ตามลำดับ การเข้าร่วมโครงการนาแปลง

ใหญ่ของกลุ่มวิสาหกิจฯ ทำให้มีต้นทุนการผลิตลดลง 1,880 บาท/ไร่ (ร้อยละ 19.11) ในขณะที่กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มตลาดข้าวเหนียว กข6 การจำหน่ายในรูปข้าวเปลือก ตามโครงการนาแปลงใหญ่ ได้รับมูลค่าเพิ่ม 740 บาท/ตัน เมื่อเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจฯ เข้าร่วมโครงการชะลอการขายข้าวของรัฐบาล เก็บรักษาข้าวไว้ที่ยุ้งฉาง จะได้รับราคาประกันผลผลิต 10,800 บาท/ตัน และเมื่อเก็บรักษาคุณภาพครบ 1 เดือน ได้รับค่าเก็บรักษาคุณภาพข้าว 1,500 บาท/ตัน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม 4,540 บาท/ตัน สำหรับการจำหน่ายโดยการแปรรูปเป็นข้าวสาร มีการจำหน่าย 2 รูปแบบ คือ แบบรวม(mass) และแบบบรรจุถุงละ 1 กก. (package 1 kg.) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม 2.51 บาท/กก. (2,150 บาท/ตัน) และ 15 บาท/กก. (15,000 บาท/ตัน) ตามลำดับ สำหรับการแปรรูปข้าวสารเป็นข้าวแต๋น เพื่อจำหน่ายในชุมชนห้วยเตย ข้าวสารเหนียว ปริมาณ 1 กก. สร้างมูลค่าเพิ่ม 262 บาท/กก. หรือ 262,000 บาท/ตัน

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากทุนวิจัยของ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปีบัญชี
2560

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ ธีระพงษ์. 2560. นโยบายนาแปลงใหญ่
กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน.
วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง. 5 (5) :49-64.
กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. รายงานสถานการณ์
การเพาะปลูกข้าว ปี 2559/60 รอบที่ 1.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.

นิติ นวรัตน์. 2561. ปัญหาของข้าวไทย. แหล่ง
ข้อมูล: <https://www.thairath.co.th/content/360232>. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561.

พูนลาภ ทิพชาติโยธิน. 2553. Value-Added
Activities เพิ่มมูลค่าด้วย กิจกรรมเพิ่มมูลค่า.
แหล่งข้อมูล: . ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561.

สำนักงานส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว. 2559.
คู่มือเกษตรกรรณนาแปลงใหญ่. โครงการปรับปรุง
ประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของ
ผลผลิต. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ